

Att behandla prostatiker i primärvård inte enkelt – trots frågeformulär

Svensk frontlinjeforskning

■ Farmaka gör att behandling av benign prostatahyperplasi inte längre är förbehållen urologer. Hur vanlig är då problematiken i den manliga befolkningen, och hur skall distriktsläkaren finna dem som kan gynnas av aktiv behandling?

En enkätundersökning, baserad på det internationellt använda I-PSS (International Prostate Symptom Score) bland 1 200 män 55–65 år gamla, gav en svarsfrekvens på 86 procent, och visade att var femte man ansåg sig ha bekymmer med vattenkastningen.

85 av ovannämnda män, med eller utan subjektiva besvär och med varierande poängsumma för I-PSS, undersöktes med transrektalt ultraljud och genomgick en urodynamisk undersökning samt besvarade frågorna ännu en gång.

Varannan man hade förstorad prostata och var obstruktiv, dvs två av de tre gängse villkoren för aktiv behandling var uppfyllda. Det tredje villkoret, subjektiva besvär, förekom men varken statistiskt eller kliniskt signifikanta samband mellan subjektiva besvär och objektiva mätningar kunde beläggas. Nitton män av 85 ändrade dessutom sin inställning till hur de upplevde situationen i stort mellan det första och det andra intervju tillfället. Flera män hade blivit på-

tagligt mindre besvärade under året mellan intervjuerna, vilket kan uppfattas som att det i många fall kan vara klokt att avvakta med aktiv behandling.

Subjektiv besvärsgrad, mätt med frågeformulär, måste således vägas samman med förekomst av objektiva fynd. Handläggning av män med vattenkastningsbesvär bör, om möjligt, ske i samarbete mellan allmänläkare och urolog.

Ejda Hassler

ejda.hassler@ks.se

Hassler E, Krakau I, Häggarth L, Norlén L, Ekman P. Questioning questions about symptoms of benign prostatic hyperplasia. Fam Pract 2001;18:328-32

Skrivs det för mycket om sällsynta sjukdomar?

■ Många sällsynta sjukdomstillstånd med intressant symtomatologi eller etiologi stimulerar ofta till stor forskningsaktivitet, vilket ibland synes gå ut över »folksjukdomarna«. I en Medline-baserad studie har två strokespecialister och en neurolog med inriktning på Creutzfeldt-Jakobs sjukdom och dess variant analyserat hur antalet publikationer rörande 44 olika neurologiska sjukdomar förhöll sig i relation till sjukdomarnas incidens respektive prevalens.

Man fann bl a att det proportionerligt till prevalensen (0,4 per 100 000) skrevs 6 000 gånger flera artiklar om Wilsons sjukdom än om migrän. Incidensen av stroke och TIA beräknades till 250 per

100 000 per år och av variant CJD till 0,02. Om det hade skrivits proportionerligt lika mycket om stroke och TIA som om vCJD skulle den strokeforskare som ville hålla sig à jour med litteraturen behöva läsa 10 000 artiklar per vecka!

Det torde vara uppenbart att många olika faktorer, som grundvetenskapliga framsteg, kliniska trender, ekonomiska och politiska konsekvenser kring de olika sjukdomarna kan förklara mycket av disproportionerna.

Det intressantaste med artikeln är dock något som man kan läsa mellan raderna. En av författarna (Robert Will) är den neurolog som kanske mer än någon annan är förknippad med vCJD och där-

med i hög grad själv bidragit till det stora antalet arbeten. Här anger han en incidens för vCJD på 0,02, väl stämmande med vad som hitintills iakttagits, vilket sålunda inte alls pekar mot hundratusentals sjuka som vissa epidemiologiska olyckskorpar förutspått.

P O Lundberg

PO.Lundberg@neurologi.uu.se>

Al-Shahi R, Will RG, Warlow CP. Amount of research interest in rare and common neurological conditions: bibliometric study. BMJ 2001;323:1461-2

Paradoxer och legal abort – motiv, attityder och upplevelser

■ I Sverige avbryts var fjärde graviditet med en legal abort. Abortsökande kvinnor utgör dock en relativt osynlig grupp, vilket gäller i ännu högre grad för män involverade i abort. Avhandlingen undersöker psykosocial bakgrund, livsvillkor, motiv och upplevelser av abort hos 211 abortsökande kvinnor och 75 män och är utförd vid kvinnokliniken på Norrlands Universitetssjukhus i Umeå.

Studien visar att de flesta kvinnor och män levde i relativt långvariga parrelationer och hade en fungerande ekonomi. Fler än hälften var gifta/sammanboende och hade barn. Abort förekommer således i de flesta sammanhang. Abortmotiven visar att både kvinnor och män vill ha »rätt« antal barn med »rätt« partner och vid »rätt« tidpunkt bland annat för

att kunna kombinera ett tillfredställande föräldraskap med förvärvsarbete.

Strävan att uppnå fungerande livsvillkor legitimerade abortbeslutet, medan positiva känslor för graviditeten och etiska dilemman försvårade beslutet. Att aborten också kunde upplevas både som en lättnad och en förlust avspeglar ytterligare abortbeslutets komplexitet.

Ungefär hälften använde inte skydd vid konceptionstillfället. Kvinnor föredrog samlagsbundna preventivmetoder (företrädesvis kondom) i större utsträckning än män, som oftare än kvinnor föredrog samlagsobundna metoder såsom p-piller och spiral.

Klinisk verksamhet bör vara öppen för de motstridiga känslor och paradoxer som både kvinnor och män kan upple-

va i samband med abort. Fokusering även på mannens roll är nödvändig för att kunna erhålla en adekvat bild av abort som fenomen. Det är också av avgörande betydelse att arbetet med att förebygga önskade graviditeter (och aborter) inbegriper ett genusperspektiv både när det gäller samtal om sexuellt riskbeteende och preventivmetoder.

Anneli Kero

anike097@student.umu.se

Kero A. Paradoxes in legal abortion. A longitudinal study of motives, attitudes and experiences in women and men. Avhandling. Umeå University Medical dissertations New Series No 799. ISSN 0346-6612. ISBN 91-7305-212-4